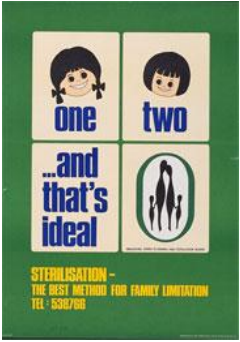

Ders 11
Nüfus Politikaları
Population Policies

Ertuğrul Murat ÖZGÜR
Ankara Üniversitesi
Coğrafya Bölümü
ozgur@ankara.edu.tr

- Dünyanın dört bir yanında hükümetler, nüfuslarının büyüklüğünü, dağılışını ve bileşimini kontrol etme gereği duyuyor. Özellikle gelişmiş ülkeler çeşitli yöntem ve başarı derecelerine sahip değişik nüfus politikaları uyguluyor.
- Fransa'nın Ulusal Demografik Araştırmalar Enstitüsü nüfus politikasını, "nüfusun büyüklüğünü, artışını/azalışını, bileşimini veya dağılımını etkilemek için bir devlet (yetkili merciler) tarafından alınan açık ya da örtülü bir dizi önlem" şeklinde tanımlıyor (Institut National d'Études Démographiques-INED, 5.4.2018).
- Başka bir tanımda Demeny (2003) nüfus politikasını, "hükümetlerin doğrudan veya dolaylı olarak demografik değişimi etkilediği, tasarlayarak inşa ettiği veya değiştirdiği kurumsal düzenlemeler ve/veya özel programlar" olarak ifade ediyor.
- Eryurt ve arkadaşları (2013) ise nüfus politikasını, "ulusal hükümetlerin üç temel demografik değişken olan doğum, ölüm ve göç süreçlerini etkilemek için bilinçli olarak gerçekleştirdikleri eşgüdümlü eylemler bütünü" şeklinde tanımlıyor.

- Herhangi bir ülke için dar anlamıyla nüfus politikasının amacı, hükümetin yetki alanı içinde alansal olarak sınırlanmış nüfusun üyelerinde nicel değişikliklere neden olmak şeklinde yorumlanabilir.
- Daha geniş anlamda ise bu amaç, toplumun çeşitli demografik özelliklerini, nüfusun mekânsal dağılışını ve bileşimini, doğurganlığın ve uluslararası göçün niteliksel yönlerini değiştirmek olabilir.
- Nüfusa eklenmeler, doğumlar ve ülke dışından göç yoluyla gerçekleşirken; nüfus kayıpları, ülke dışına göç ve ölümlerden kaynaklanır.
- Ölümler, genellikle sağlık politikasıyla ilgili bir mesele olarak görülürken; doğurganlık ve göç, nüfus politikalarında hükümetlerin ilgilendiği temel konuları oluşturur.

- Nüfus politikaları, doğurganlığı veya dışarıdan göçü (aile politikası, göç politikası vb.) destekleyerek toplumun daha fazla bir nüfusa ya da doğumları sınırlandırarak daha az bir nüfusa doğru gidişini sağlayabilir; göçü teşvik ederek ya da insanların yer değiştirmesini sağlamak suretiyle bir ülke içindeki nüfusun dağılımını değiştirmeyi hedefleyebilir (INED, 5.4.2018).
- Bazen hükümetlerin nüfus meselelerine olan ilgileri, kendi yetki alanlarının sınırlarını da aşabilir. Zira çağdaş dünyada, nüfus politikasının uluslararası yönleri gittikçe daha belirgin hale geliyor.

- Demografik değişimler ile sosyal, ekonomik ve politik hedefler arasındaki dengesizliklerin giderilmesi, geciktirilmesi veya ele alınabilmesi için devlet yetkilileri tarafından açık veya örtülü eylemleri içeren nüfus politikaları, genellikle **çoğunluğun yararına olacak biçimde hazırlanır ve insanların hakları, ihtiyaçları ve istekleri** (bazen II. Dünya Savaşı öncesi Almanya'da olduğu gibi devletin hedefleri) için nüfus büyüklüğünü ve yaş yapısını ayarlamak suretiyle öngörülen nüfus sorunlarını hafifletmek ve mümkünse düzenlemek anlamına gelir (May, 2012: 42).
- Özellikle nüfus sorunlarını ele almak için tasarlanmış eylemler, bir veya birkaç demografik büyüme bileşenine, yani doğurganlık, ölümlülük ve göçe uyarlanmış olabilir.

- Uygulamada nüfus politikalarıyla doğrudan veya dolaylı nüfus politikaları şeklinde karşılaşılabılır.
- **Doğrudan nüfus politikaları, hükümetlerin ülkenin demografik yapısını doğrudan değiştirmeye yönelik tüm yasal düzenlemelerini içerir** (Eryurt vd., 2013). Doğurganlığı azaltmaya yönelik aile planlaması programları buna örnek verilebilir.
- Doğrudan nüfus politikası, belirli bir nüfus değişikliği paternine ulaşmak için bir stratejiyi temsil eder.
- **Stratejinin** doğurganlığı azaltmak veya arttırmak gibi **tek bir amacı** ya da bundan farklı olarak, kadınların üreme sağlığını iyileştirme çabası gibi **çok boyutlu amaçları olabilir**.
- Her iki durumda da sadece bir politika uygulanmazsa; hedefe ulaşamayacağına ilişkin bazı belirtiler varsa; politika gereklidir (Yüceşahin vd., 2016).

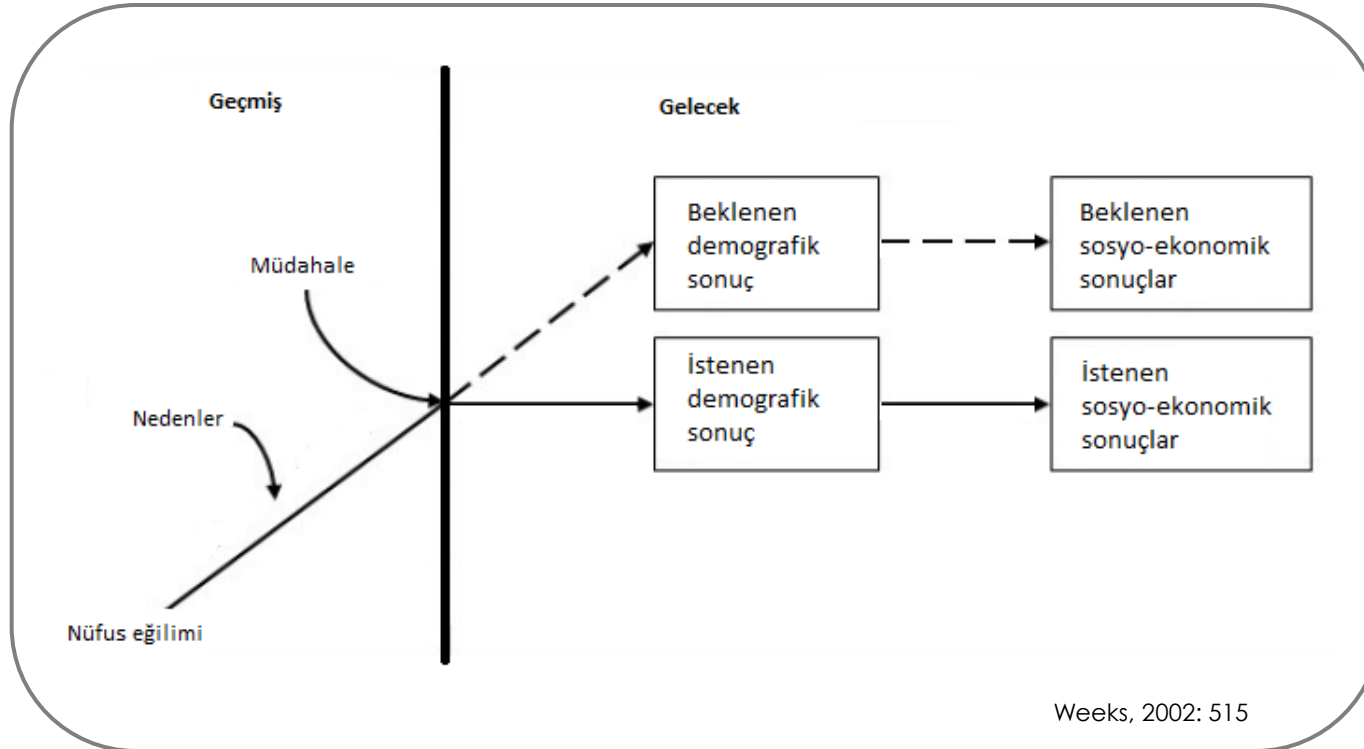
- Nüfus politikaları da dahil tüm politikalar, siyaset kurumu ve politikacılar tarafından belirlenir.
- Nüfus politikalarını oluşturma süreci ile politik süreçler arasındaki yakın ilişkileri dikkate alan **Birleşmiş Milletler**, politik gücü elinde bulunduran otoritelerin demografik yapıya yön vermek amacını güden sözel açıklamalarının da doğrudan nüfus politikası olarak değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapar (Eryurt vd., 2013).
- Bu bağlamda 1980'li yıllarda eski cumhurbaşkanlarından Kenan Evren'in *Her Aileye İki Çocuk Yeter* mesajı (Danışma Meclisi Tutanak Dergisi, 21 Eylül 1982: 572); şimdiki Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın uzun süredir *En Az Üç Çocuk* vurgusu taşıyan sözlü beyanları (Hürriyet, 7 Mart 2008) doğrudan nüfus politikası olarak kabul edilebilir.

- **Dolaylı nüfus politikaları, doğrudan demografik yapıyı etkilemek amacıyla oluşturulmayan, ancak demografik yapıyı da bir biçimde etkileyen tüm yasal düzenlemelerdir** (Eryurt vd., 2013).
- Örneğin, gelişmekte olan birçok ülkede uygulandığı gibi, **kadınların eğitim düzeyini arttırmaya yönelik bir politika**, kadınların yaşam kalitesini pek çok yönden yükseltecektir. Neredeyse evrensel olarak daha yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların doğumlarını sınırlandırdığı ve doğum kontrolüne daha fazla eriştiği kabul ediliyor (Yüceşahin vd., 2016).
- Türkiye’de 1997’de zorunlu eğitim süresini 8 yıla çıkaran eğitimle ilgili yasal düzenleme uygulamada genç kadınların evlilik ve ilk doğum kararlarının zamanlamasını etkileyici bir sonuç ortaya çıkarmıştır (Kırdar vd., 2011).

- **Nüfus politikaları tasarlanırken en önemli iş, hangi demografik değişkenlerin müdahalelere uygun olduğunun belirlenmesidir.**
- Bu konuda, aktif ve pasif politika önlemleri arasında ayırım yapmak gerekir.
- **Pasif önlemler, kendiliğinden veya organize olabilir.** Bunlar genellikle nüfus artışının veya yüksek doğurganlık düzeylerinin etkilerine ilişkin bir uyarlamadır.
- Örneğin, eğitim ve istihdamın teşvik edilmesi veya konut düzenlemeleri ve diğer altyapı stratejilerinin geliştirilmesi gibi konular bu kapsamda düşünülebilir.
- **Aktif önlemler, yüksek ölümlülük ve doğurganlık düzeyleri gibi nüfus sorunlarının nedenlerini ele almak ve temel demografik koşulları ve eğilimleri etkilemeye çalışmak anlamına gelir.**
- Göçle ilgili önlemler de bu ikinci kategoride yer alır.

- Günümüzde hükümetler ve uluslararası toplum, öngörülebilir demografik eğilimlere dayalı olarak **ileriye dönük ve proaktif politikalar** benimseyerek ortaya çıkmadan önce nüfus dinamiklerinin sonuçlarını ele alıyor.
- Bu çabalarda, nüfus dinamikleri ve sonuçları ile ilgili temel hükümet politikalarını ve programlarını değerlendirmek ve izlemek yaşamsal önem taşıyor.
- Birleşmiş Milletler'in nüfus politikalarına ilişkin raporlarında **yedi ana politika konusuna** işaret ediliyor (United Nations, 2013):
 - (1) Nüfus büyüklüğü ve artışı
 - (2) Nüfusun yaş yapısı
 - (3) Doğurganlık
 - (4) Üreme sağlığı ve aile planlaması
 - (5) Sağlık ve ölümlülük
 - (6) Mekansal dağılım ve iç göç
 - (7) Uluslararası göç

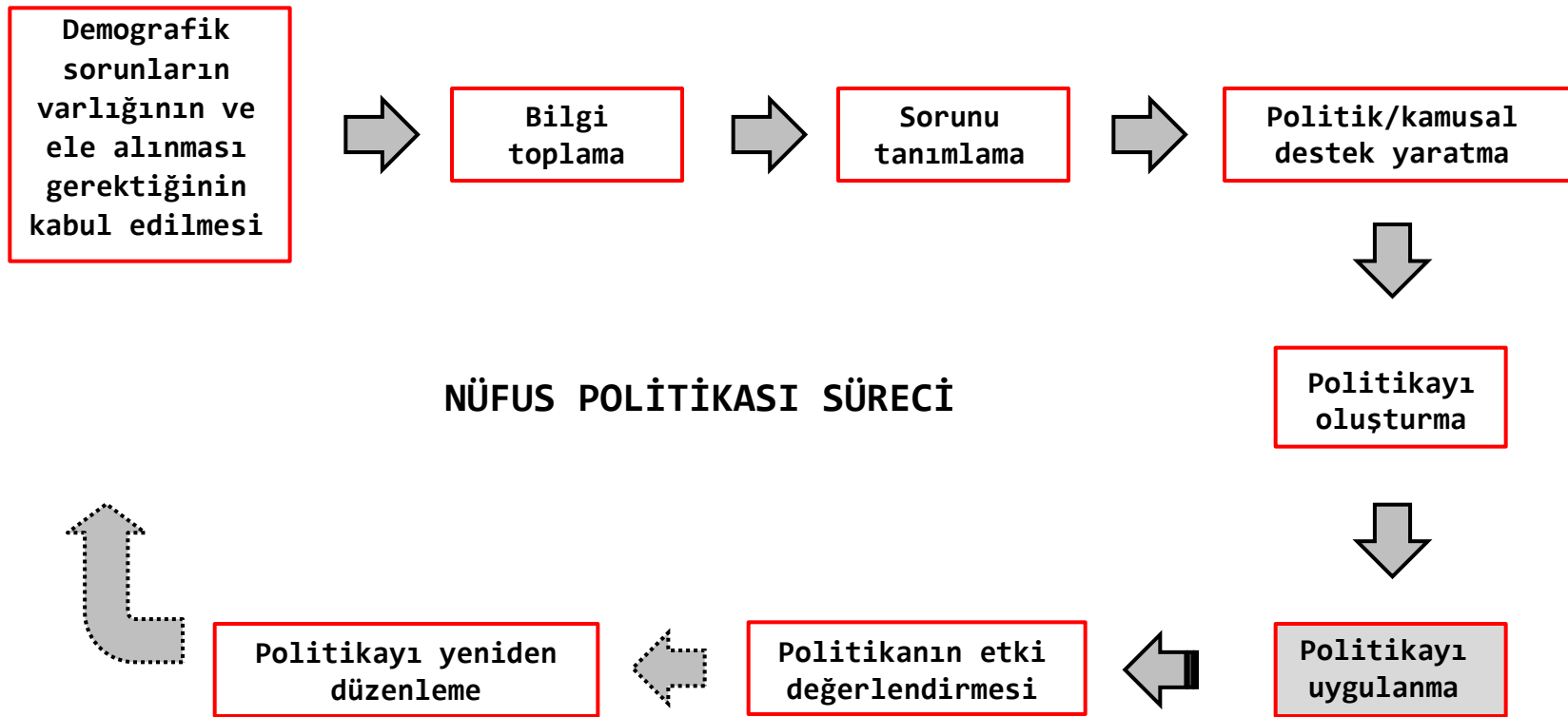
- Nüfus politikasının oluşturulması, mevcut eğilimlerin (nüfus değişiminin nedenlerinin anlaşılması) ve bu eğilimlerin beklenen sonuçlarının değerlendirilmesini gerektirir.
- Beklenen sonuçlar istenilen sonuçlardan farklıysa; demografik olayların gidişini değiştirmek için müdahale edilir ve politikalar uygulanır (Weeks, 2002: 514-515).

Weeks, 2002: 515

- Nüfus politikası süreci, ilk nüfus politikası fikrini, geliştirilmiş bir düşünceye, sonra uygulamaya ve değerlendirmeye bağlayan koşullar, olaylar ve ürünlerden oluşur.
- Bu sürecin genel özelliklerini açıklamak için çeşitli modeller geliştirilmiştir (Hardee vd., 2004).
- Süreç, **demografik meselelerin varlığının ve ele alınması gerektiğinin kabulü** ile başlar.
- Sürecin sonraki aşamaları, **bilgi toplama, problem tanımlama, politik/kamusal destek yaratma ve politika oluşturma** (maliyet belirleme de dahil), **benimseme ve uygulama** aşamalarının bir kısmını veya tamamını içerebilir.
- Son olarak, nüfus politikasının **etki değerlendirmesi** yapılır ve sonuçlara bağlı olarak politikanın yeniden düzenlenmesiyle **süreç yeniden başlatabilir** (May, 2013).

- Bununla birlikte, nüfus politikası süreci, farklı sosyo-ekonomik ortamlarda kolaylıkla tekrarlanabilecek düz ve yüksek düzeyde koordine edilmiş olaylar dizisi değildir.
- Bu nedenle, süreci çoklu akışlar olarak görenler de vardır ki onlar başarılı politik reformlar için nüfus sorunlarının tanımlanması olan çeşitli akışların, politik reformların ve politikanın (gündelik olarak politik sürecin) birleşmesi gerektiğini düşünmektedir.

- Politikayı tanımlamak için bir dizi model geliştirilmiştir.

Doğrusal Politika Oluşturma Modeli

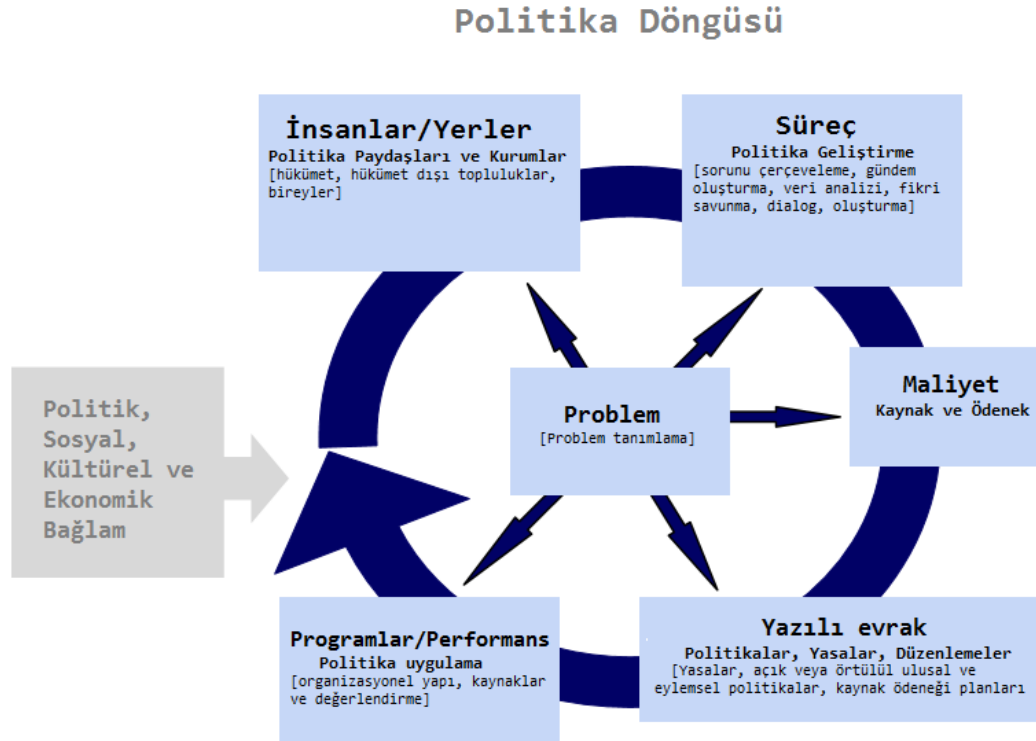

Evreler Politika Oluşturma Modeli

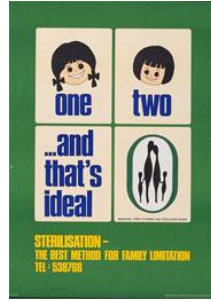

Kaynak: Hardee vd., 2004 : 2-4

- Politikayı tanımlamak için bir dizi model geliştirilmiştir.

Kaynak: Hardee vd., 2004 : 2-4

- Nüfus politikalarının uygulanması, bir dizi karara ve çeşitli politikalar arasındaki öncelik ve dengelere bağlıdır.
- Nüfusun niceliğini etkileyen politikalar, sağlık ve doğurganlığı denetim altında tutma politikalarıdır.
- Doğurganlığın denetim altında tutulduğu politikalar iki yönlüdür:
(1) Üretim ve güvenlik için insan gücü ihtiyacına cevap olarak doğumu özendirici (**pronatalist**) politikalar,
(2) İnsan gücü fazlasını eritmek için uygulanan doğumu azaltıcı (**antinatalist**) politikalar.

- Bilindiği üzere doğurganlık düzeyleri, dünya genelinde, özellikle de gelişmiş dünyanın çoğunda çok düşük doğurganlıktan ve özellikle de Sahra altı Afrika da dâhil olmak üzere gelişmekte olan dünyanın bazı bölümlerinde çok yüksek doğurganlığa kadar değişir.
- Birçok ülke, *aşırı nüfus ve hızlı nüfus artışı* ile karşı karşıya kaldığı halde; az sayıda ülke, bunun tersi bir problemle (*düşük doğurganlık hızlarına doğru uzun vadeli eğilimin bir sonucu olarak çok az doğumla*) yüz yüze gelmiştir.
- 1970'lerden başlayarak, toplam doğurganlık hızı (TFR) birçok sanayileşmiş ülkede yenilenme seviyesinin (kadın başına 2.1 çocuğun) altına düşmüştür.
- Düşük doğurganlık hızları, Kanada ve Avustralya gibi bazı ülkelerde nüfus artışının yavaşlaması demek olurken; Ukrayna, Rusya, Almanya ve Macaristan gibi ülkelerde, nüfusun azalması çoktan başlamıştır ve bu da ölümlerin doğumlardan daha yüksek olduğu anlamına gelir.

- Yaşlılar (65 yaş ve üzeri), Avrupa Birliği'nde 2019 yılında %20'ye yaklaşmış; hatta İtalya, Yunanistan ve Almanya'da bu oranı aşmıştır.
- Bu, yaşlı yetişkin nüfusun sürekli büyümesiyle sağlanmıştır ve 2080 yılında AB'nin toplam nüfusu içinde yaşlıların payının %29'a ulaşacağı tahmin edilmektedir (Eurostat, 07.04.2018).
- Avrupa'nın nüfusu 2015'ten sonra artık doğal olarak artmıyor, nüfus artışı göçle sağlanıyor. Göçün mevcut seviyesinde kaldığı varsayılırsa; Avrupa'nın nüfusunun, yüzyılın ortasına kadar küçülmeye başlayacağı tahmin ediliyor.
- Batı dünyasında en yüksek TFR'ye sahip olmakla birlikte ABD'de, yaşlı nüfusun payında da artışlar görülüyor; 1900 yılında nüfusun sadece yüzde 4,1'i yaşlı iken 2000'de yüzde 12.4'e çıkmış ve 2030'a kadar yüzde 20'ye ulaşacağı tahmin ediliyor.

- Hükümetin uzun zamandır hızlı nüfus artışıyla ilgili olduğu Çin'de bile kaygılar yaşlanan bir nüfusa ve onun desteklenmesine dönüşmüştür.
- Azalan bir nüfusa, yaşlı nüfusa ve yaşlılara destek vermesi beklenen daha küçük bir işgücüne ilişkin kaygı, sosyal programların hayatta kalması ve ekonomik ya da politik gücün kaybına ilişkin kaygılara yol açmış, hükümetleri doğurganlığı hangi yollardan yükseltilebileceğini araştırmaya yöneltmiştir.
- Batılı ülkelerin çoğunda, doğum hızlarının yenileme seviyelerinin altına düşüşü, derin toplumsal ve ekonomik değişimlere bağlanmıştır.
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, kadınların giderek daha eğitilmiş hale gelmesi ve işgücüne katılma olasılıklarının daha yüksek olduğu anlamına geliyor.

- Artan istihdam ve kariyer özelemleri, kadınlar evlerinin dışında kariyer aradıkça daha fazla finansal özerklik sağlamış, doğurganlıktaki düşüslere katkıda bulunmuştur.
- Artan tüketici beklentileri, işsizlik ve küçölme korkusu ile refah devletinin belirsiz geleceğinin gelecekteki ekonomik beklentileri tetikleme, çocukların fırsat maliyetlerini daha da pekiştirmektedir.
- Bu etkiler bir araya geldiğinde, evlilik ve çocuğın zamanlamasına ilişkin birçok varsayıma meydan okumak için **hem doğumun ertelenmesini hem de istenen aile büyüklüğünün küçültülmesini teşvik etmiştir.**
- Düşük doğurganlık hızlarıyla yavaşlayan ya da azalan nüfus artış hızının kendi problemleri vardır. Yaşlanan toplumun sonuçları hala belirsiz olmasına rağmen, pek çok yorumcu, **düşük doğurganlığın ciddi bir sorun olduğu, avantajdan daha fazla dezavantaja sahip olduğu ve bunu politik olarak sürdürülemez bir durum haline geldiği sonucuna varmıştır.**

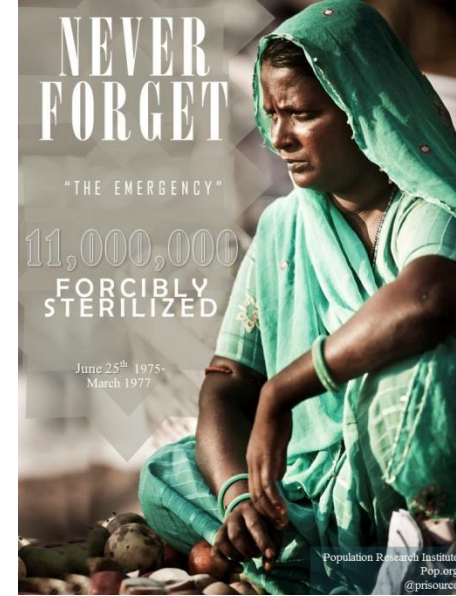
- “**Demografik intihar**” korkusu ve yaşlanan nüfusun yaratacağı ekonomik sonuçlar, birçok ülkeyi doğurganlık hızlarını artırma umuduyla doğrudan **doğurganlığı teşvik etmeyi veya çocukların fırsat maliyetlerini azaltmayı amaçlayan pronatalist politikaları** benimsemeye yöneltmiştir.
- Politikalar, genellikle **finansal teşvikler, doğum kontrolü ve kürtaj hizmetlerinde kısıtlama gibi önlemler** üzerinden şekillendirilmiştir.
- Çocukların fırsat maliyetlerini hafifletmek için, finansal yardımlar genellikle ücretli annelik ve babalık izni, ücretsiz veya düşük maliyetli çocuk bakımı ve büyük aileler için vergi indirimlerini içeriyor.
- Bu programların çoğu, istenen sayıda çocuğu açıkça hedefleyerek doğurganlık politikası olarak tanıtılmıyor.
- Bunun yerine, politikalar, yoksulluk karşıtı, kadın yanlısı veya aile yanlısı önlemler olarak sunuluyor ve doğurganlık kararlarıyla ilgili sosyo-ekonomik koşulları etkilemeyi amaçlıyor.

- Fransa ve Avustralya gibi bazı ülkeler çocuklar için kadınlara para ödemektedir. Fransa'da hükümet, her ek çocuk için ayda yaklaşık 1.500 dolar ödeme yapmaktadır.
- Avustralya'da, doğurganlık hızlarının düşmesi (TFR, 2001'de 1.73) ile hükümet, çocukları olan ailelere 3.000 dolarlık bir ikramiye ödeme kararı almıştır. Eleştirmenler, ya doğurganlığın zamanlamasında bir değişikliği temsil ettiğini (ancak istenen çocukların sayısında gerçek bir artış yok) ya da şu anda çocuk sahibi olan 1970'lerin başındaki büyük bir neslin yankısı olduğunu öne sürse de o zamandan beri TFR 1.9'a yükselmiştir (2012).
- **Geçici olsa da pronatalist politikalar işe yarıyor gibi görünüyor.**
- Örneğin, 2008 tarihli bir PRB raporu, İsveç ve Rusya dahil olmak üzere ülkelerdeki TFR'nin yukarı yönlü hareketini kaydetmiştir. Rusya'nın TFR'si 1990'ların sonunda 1.2'ye düşmüştü. Ebeveynlere ikinci bir çocuğa (yaklaşık 9.600 dolar) cömert ödeme yapılmasının ardından, doğurganlık hızları, 2007 yılına kadar 1.44'e yükselmiş, 2012 yılında 1,6 olmuştur. İspanya ve Bulgaristan da doğurganlık hızlarını artırmıştır. Bununla birlikte, pronatalist politikalar da uygulayan diğer Avrupa ülkelerinin doğurganlık hızlarında kayda değer bir değişiklik görülmemiştir.

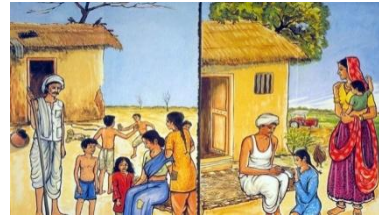
- Doğurganlık tercihleri genellikle kişisel, özel bir mesele olarak algılanıyor. Gerçekten de, Birleşmiş Milletler'in, 1994 yılında Kahire'de düzenlediği konferansta (International Conference on Population and Development-ICPD) çocuk sayısını ve doğum aralığını belirleme konusunda çiftlerin haklarını kabul edilmiştir.
- Buna rağmen, hükümetlerin çoğu, en azından dolaylı olarak uzun vadeli nüfus artışının veya düşüşünün zarar verici unsurlarından olduğu için doğurganlık hızlarıyla ilgileniyor ve doğurganlık kararlarına müdahale etmeye çalışıyor.
- Örneğin, Hindistan gibi hükümetin doğurganlığı çok yüksek bulduğu ülkelerde, programlar, daha küçük ailelerin yararları konusunda erkek ve kadınları eğiten ve doğum kontrol yöntemlerine erişimi ve kullanımını arttıran aile planlaması programları yoluyla daha düşük doğurganlığı teşvik ediyor.
- Yine doğurganlığı azaltmak için Çin, uzun süre tek çocuk politikası gibi daha sıkı doğurganlık programları uygulamıştır.

- Doğurganlıkta düşüşler yaşanmasına rağmen, Suudi Arabistan, Hindistan, Sri Lanka, Pakistan, Nijer ve Peru dahil olmak üzere birçok ülkenin nüfus artış hızları hâlâ yüksektir.
- 1980'lerden bu yana gelişmekte olan ülkelerdeki nüfus artışını kontrol etme ihtiyacından beri antinatalist politikanın kabulü giderek artıyor.
- Buna karşılık, doğurganlık davranışını kontrol ederek **nüfus artış hızlarını azaltmaya yönelik programlar, hiç karışmamadan (laissez-faire) zorla müdahaleye (invasion) kadar değişiyor.**
- Hindistan'da, başlangıçta genel olarak ekonomik iyileştirmenin, doğurganlık seviyelerinin düşmesine yol açacağı umuluyordu.
- Çocuk sayısını azaltmak ya da daha az çocukla ilişkili yaşam kalitesi yönlerini vurgulamak için ekonomik teşvikler de verilmişti, ancak bunların sınırlı bir etkisi olmuştur.

- Daha zorlayıcı ve müdahaleci programlar, kısırlaştırmayı içeriyor.
- Aile planlaması programlarının başarısızlığı ve ekonomik kalkınma politikalarının doğurganlıkta bir düşüşe yol açmaması üzerine, Hindistan hükümeti 1976'da zorunlu bir kısırlaştırma programı başlatmıştır.
- Her ne kadar 22 milyon birey kısırlaştırılmış olsa da, bunların çoğu zaten istenen aile büyüklüğüne ulaşmış, yaşlı erkeklerden oluşuyordu, bu da programın Hindistan'da toplam doğurganlığı azaltmada bir kez daha etkisiz kaldığı anlamına geliyordu.

- Son zamanlarda Hindistan'da hükümet, doğurganlık seçimlerini zorlamadan bağımsız bireysel seçimler olmasını sağlamak için üreme sağlığı ve haklarından söz etse de gerçek olan, üreme hakları ve seçimler karşısında hükümet tarafından desteklenen anlayış, **“iki çocuk normu”**dur.
- İki kiden fazla çocuğu olan ailelerin okul burslarına ve yemek programlarına, temiz su programlarına erişimini ve hatta siyasal iktidar için çalışma hakkını engellerken, Hindistan hükümetinin tasarı halinde bir yasası, sübvans edilen gıdaya erişimi de önlüyor.
- Tersine olarak hükümet, kısırlaştırmayı özendirmek için teşvikler getirmiştir: Kısırlaştırılanlara veya buna önyak olanlara yeni çamaşır makineleri ve diğer ev eşyaları temin edilmiştir.

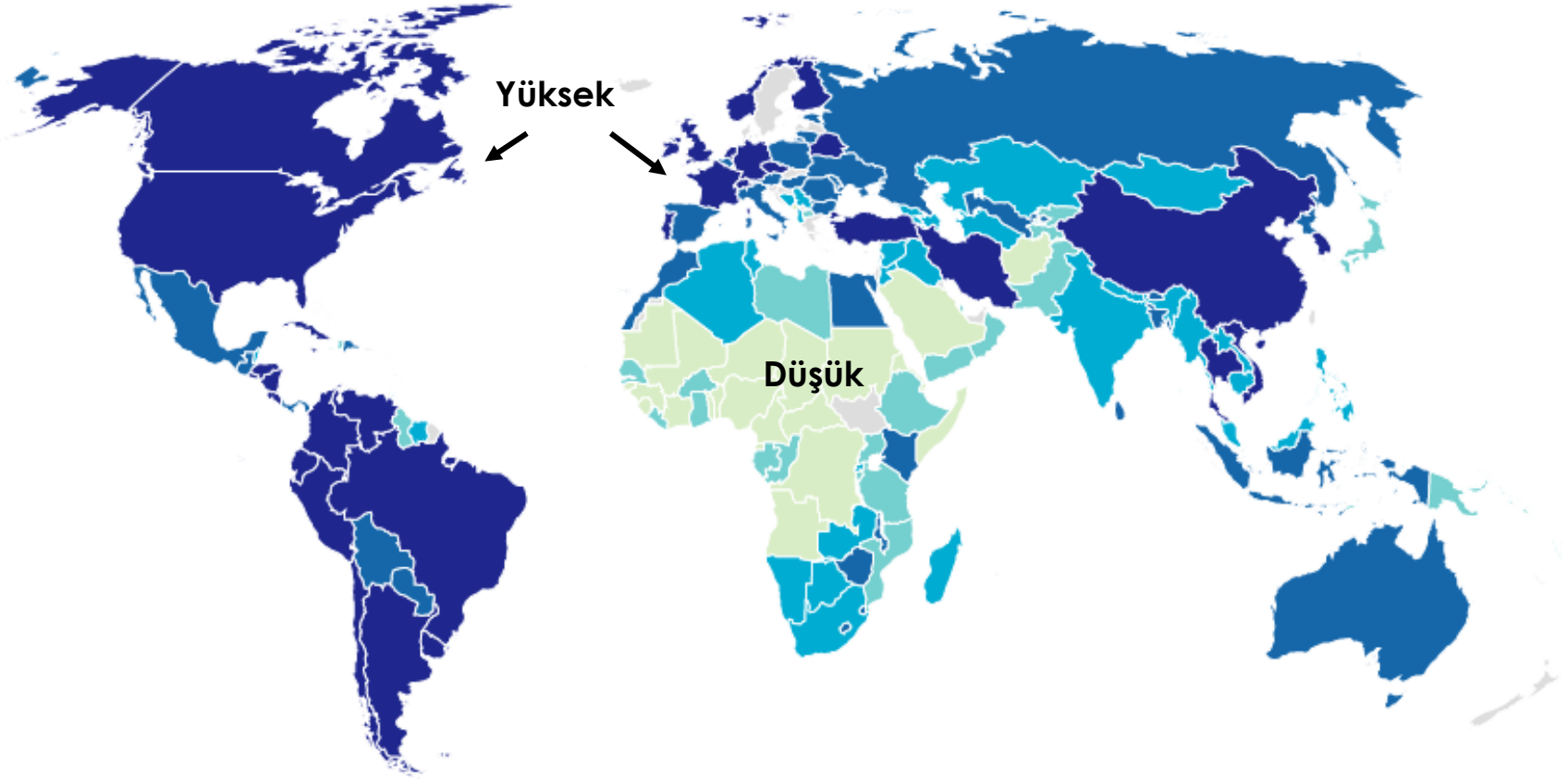
- Çin'in tek çocuk politikasıyla ilgili sorunlara rağmen, Hindistan kendi aile planlaması mevzuatını oluşturmak için uzun yıllardan beri çalışmaktadır. 2014 itibariyle, 11 eyalet, Hint vatandaşlarının ikiden fazla çocuk sahibi olmaması için yasalar çıkarmıştır.
- Üreme sağlığı haklarının onaylanmasına rağmen, Hindistan'ın doğurganlık politikalarının etkileri, sevecen olmaktan uzaktır.
- 1. Kısmen **iki çocuk normu** politikasına atfedilebilecek bir sonuç olarak Hindistan'da milyonlarca kadın "**kayıp**"tır. Bir aileyi ve miras alanlarını destekleyecek **erkek çocuklara duyulan istek** özellikle bebek ve çocuk ölümlülüğü yüksek kaldığında, güçlü olmaya devam etmiştir. **Güçlü erkek çocuk isteği, kız çocuklarının öldürülmesine yol açmıştır.**
- Hindistan'ın bazı bölgelerinde, cinsiyet oranı endişe verici derecede yüksektir (110.6). 2011 Hindistan'daki nüfus sayımına göre Batı Hindistan'da (Daman ve Diu gibi) 162'lik bir cinsiyet oranına sahip alanlar vardır.

2. Devletin kısırlaştırma için yaptığı zorlama, genç kadınların hamileliğini geciktirmek ya da hamilelikler arasındaki süreyi uzatmak yerine, **ilk ve ikinci çocuğa hızlı bir şekilde ulaşmalarına** neden olmuştur. Çoğalmak isteyen daha fazla genç yetişkin sayesinde erken gebelikler, nüfus momentumu yaratarak nüfusun artışı garanti altına almıştır.
 3. Kısırlaştırma (zorla cerrahi müdahale) genellikle **ideal durumlardan daha azında yapılmış** ve **enfeksiyonlar ve komplikasyonlar** ortaya çıkmıştır.
- Bu iki uç uygulama arasında, **aile planlaması programlarının sunulması yer alır.**
 - Bu tür programların alımı, genellikle, bir toplumun, bu hizmetleri kullanmaya veya hükümetin doğurganlığı azaltmak için aile planlaması hizmetleri sağlamaya istekli olmasına bağlı olabilir.
 - Bu programların ek yararı, HIV/AIDS de dahil olmak üzere cinsel yolla bulaşan hastalıkların riski konusunda bireyleri eğitmek olmuştur.

- Batı Avrupa ülkelerinin yaşadığı demografik dönüşüm sürecinde, gebeliği önleyici yöntemlerin yaygın bir biçimde kullanımının, evliliklerin ertelenmesi ve diğer demografik belirleyicilerden daha büyük bir öneme sahip olduğu biliniyor (Duben ve Behar, 1996; Van De Kaa, 1999).
- Gebeliği önleyici yöntem kullanımı, dünya çapında artsa da gelişmekte olan ülkelerde, aile büyüklüğünü sınırlamak yerine, çocukların arasındaki doğum aralığını kontrol etmek için ya da istenen aile büyüklüğü sağlandıktan sonra daha fazla kullanılıyor.
- Buna ek olarak, pek çok Afrika ülkesinde üreme yıllarında evli kadınların sadece yüzde 25'i modern doğum kontrolü kullanıyor (Kuzey Amerika'da yüzde 73).
- Çoğu zaman **doğum kontrol yöntemi kullanımı, politik, kültürel ya da dini inançlar tarafından engelleniyor.**

PERCENT OF MARRIED WOMEN 15-49 USING CONTRACEPTION, ALL METHODS

6.0% - 25.0% 26.0% - 42.0% 44.0% - 58.0% 59.0% - 71.0% 72.0% - 88.0%

Kaynak: <https://www.prb.org/international/indicator/fp-all/map/country>

- **Tek çocuk politikası**, 1979 yılında Çin'in merkezi hükümeti tarafından başlatılan resmi bir doğum azaltıcı programdır. Bu politikanın amacı, ülkedeki aile birimlerinin büyük çoğunluğunu bir çocukla sınırlamaktı ve uygulanma gerekçesi, Çin'in muazzam nüfusunun büyüme hızını azaltmaktı.
- Ancak bu politika, nüfus artışının azaltılması hedefinin ötesinde sonuçlar doğurmuştur:
 1. **Ülke, yüksek genel cinsiyet oranına (erkek fazlalığına) sahip olmuştur.** Ülkede aileler geleneksel nedenlerle kız çocuk sahibi olmak istemez hale gelmiş ve ultrasonografik saptamanın mümkün olmasından sonra kız ceninlerin kürtajında bir artış gözlenmiştir, kız bebekler yetimhanelere yerleştirilmiş, terkedilmiş, başka ülkelerdeki aileler tarafından evlat edinilmiş ve hatta bebek öldürülmüştür. Zamanla, erkek ve kadın sayıları arasındaki fark açılmış ve bu çocuklar yaşlandıkça, evlilik için daha az kadının olduğu bir sosyal ortam belirmiştir.

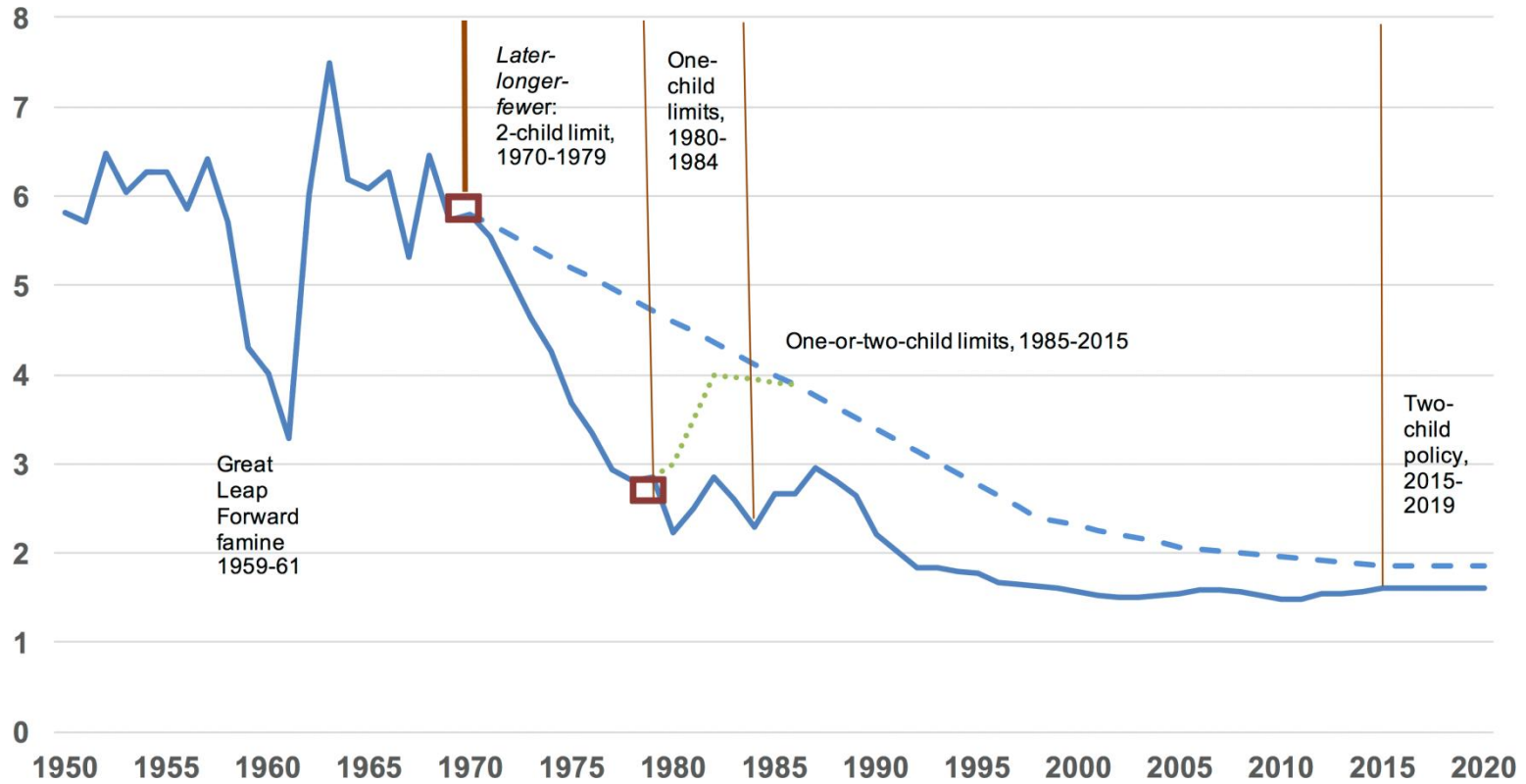
2. Politikanın bir başka sonucu, nüfusun yaşlanması ve yaşlıları destekleyecek çocuk sayısının azlığından doğan endişedir. 1980'lerden bu yana doğan çocuklarda meydana gelen düşüş ve daha uzun yaşamamanın bir sonucu olarak yaşlı insanların giderek artan sayısı ve oranı, bu endişenin nedenidir.
3. Üçüncü sonuç, ilk bildirimden sonraki çocukların doğumlarının yetkililerden gizlenmesidir. Çin'de çoğu kayıtlı olmayan çocuklar, eğitim ve iş bulma konusunda zorluklarla karşı karşıya kalmıştır ve bu çocukların sayısı bilinmiyor.

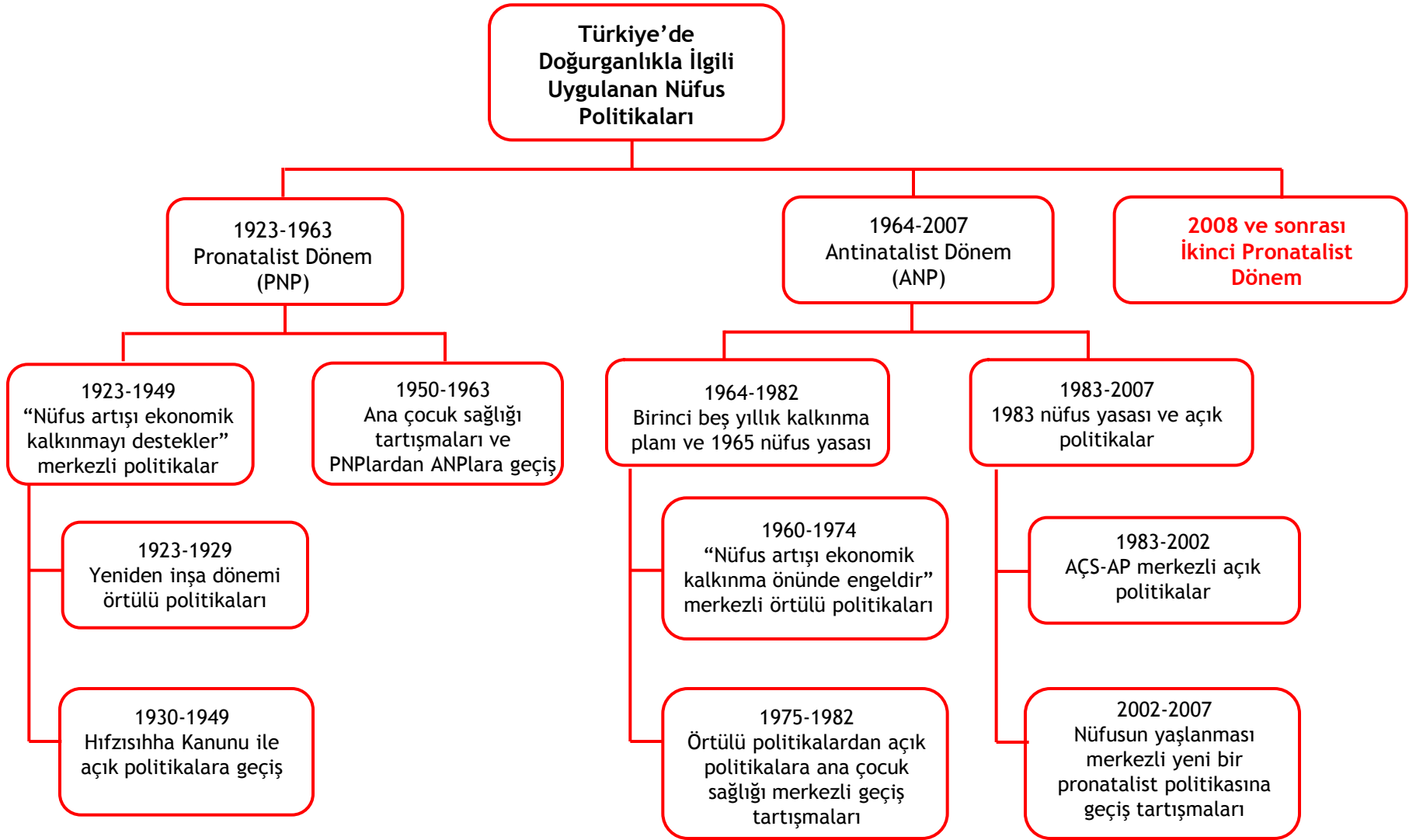
The End of China's One-Child Policy

- 1 Ocak 2016'dan itibaren tüm Çinli çiftlerin iki çocuğa sahip olmalarına izin verilmiştir. Bu, Çin'in doğum sınırlandırıcı bir nüfus politikasından doğum özendirici politikaya geçtiğini haber veriyor.

Kaynak: Goodkind D (2019) Formal comment on “Assessing the impact of the ‘one-child policy’ in China: A synthetic control approach”. PLoS ONE 14(11): e0222705. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0222705>

Eryurt, vd., 2013, s.132’den alınmıştır, ancak bu şekil üzerinde bazı düzenlemeler yapılmıştır.

- Türkiye’de Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren doğurganlıkla ilgili olarak uygulanan politikalar, farklı dönemlerde değişikliğe uğramıştır.
- Ülkede 1923-1963 dönemi doğum özendirici (pronatalist) nüfus politikası egemen olmuş; 1964-1982 dönemi doğum sınırlandırıcı (antinatalist) politikalara geçiş yapılmış; 1983-2007 döneminde antinatalist politikalar yerleşmiş, nihayet, 2008 yılından itibaren **ikinci pronatalist politika dönemi** başlamıştır (Eryurt vd., 2013).
- 1923-1963 dönemi, nüfusu artırmayı amaçlayan ve esasen ekonomik kalkınmaya olumlu katkı yapacağı gerekçesiyle savunulan pronatalist politikaların uygulandığı bir dönem olmuştur.
- Türkiye’de Cumhuriyet’in ilanı ile başlayan yeniden yapılanma sürecinde demografik yapının onarılmasını sağlamak için doğurganlığı artırıcı (*pronatalist*) nüfus politikaları uygulanmıştır.

- Bu çerçevede gebeliği önleyici yöntemlerin kullanımına yasal sınırlamalar getirilmiş, Sağlık ve Sosyal yardım Bakanlığı’na doğumu kolaylaştıran önlemleri alma yetkisi veren 1930 tarihli Hıfzıssıhha Kanunu aynı zamanda gebeliği önleyici yöntemlerin ithali, üretilmesi, kullanılması ve kullanılmasının teşvik edilmesi yasaklanmıştır (Resmi Gazete, 6/5/1930).
- Türk Ceza Kanunu’nda kürtaj ve çocuk yapmaya engel olacak uygulamalar ağır ceza kapsamına alınmıştır. Türk Medeni Kanunu’nda erkekler ve kadınlar için belirlenen asgari evlilik yaşları (sırası ile 18 yaş ve 17 yaş), 1938 yılında sırasıyla 17 ve 15’e indirilmiştir.
- Türkiye’nin 1927 yılında 13,7 milyon kişi olan nüfus büyüklüğü, 1960 yılında ikiye katlanarak 27,8 milyon kişiye ulaşmıştır. Toplam doğurganlık hızı 1923’te kadın başına 5.5 çocuk iken, 1955’te 7.0 çocuğa yükselmiş ve 1960’lı yıllara kadar 6-7 çocuk düzeyinde kalmıştır (Eryurt vd., 2013).
- Pronatalist nüfus politikalarının sıkı bir şekilde uygulandığı bu dönemin sonlarına doğru, özellikle anne ve çocuk sağlığını esas alan itirazların güçlenmesinin bir sonucu olarak, pronatalist politikalarda bazı gevşemeler görülmüştür (Eryurt vd., 2013).

- 1960 yılında kurulan Devlet Planlama Teşkilatı, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1963-1967) ilk defa hızlı nüfus artışının yarattığı sorunlara vurgu yapmıştır (DPT, 1963).
- 1963-1967 dönemini kapsayan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda nüfus planlaması aracı olarak kadınların rahim içi araç (RIA) kullanmasının teşvik edilmesine ilişkin bir dizi düzenleme de yer almıştır (Koç vd., 2010).
- Türkiye’de aile planlamasına yönelik olarak 1960’lı yılların ortasında doğurganlığı azaltıcı (*antinatalist*) nitelikte bir nüfus yasası (*557 Sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun, 1965*) çıkarılması, yeni nüfus politikası için asıl dönüm noktasını oluşturmuştur.
- Antinatalist nüfus politikasının temel amacı, gebeliği önleyici yöntem kullanımını yaygınlaştırarak doğurganlığı, sağlık hizmetlerini iyileştirerek ölüm hızlarını düşürmek ve Türkiye’den yurt dışına işgücü göçünü teşvik ederek işsizlik baskısını hafifletmek olmuştur (Eryurt vd., 2013).

- Antinatalist politikalar aile planlaması kavramının 1982 Anayasa’sına girmesi ve doğurganlığı azaltmaya yönelik önlemler içeren 1965 yılında çıkarılan nüfus planlaması hakkındaki kanun, 1983’te daha liberal ve kapsamlı bir hale getirilmiştir (2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun).
- Bu yasa ile gebeliğin 10. haftasına kadar olan gebeliklerin istemli düşükle sonlandırılması; kadınlar ve erkekler için kısırlaştırma; doktorların yanı sıra eğitimli hemşire ve ebelerin de rahim içi araç uygulaması yapabilmesi gibi pratikler yasal dayanak kazanmıştır.
- 1983 Nüfus Yasası ile Türkiye’nin merkezinde temin edicinin bulunduğu arz merkezli aile planlaması programlarının yerine merkezinde kullanıcının bulunduğu talep merkezli bir aile planlaması programına geçilmiştir.
- Yeni politikanın bir sonucu olarak Türkiye’de özellikle gebeliği önleyici modern yöntem kullanımında talep artışı yaşanmış ve bu tür yöntem kullanımı 1990’lı yıllarda %63-64 seviyesine; 2000’li yıllarda ise %71-73 seviyesine yükselmiştir.

- 2008 sonrasında Hükümet yetkililerinin “**En Az Üç Çocuk**” mesajını veren söylemleri, zamanla eyleme dönüşmüş ve Türkiye’de ikinci pronatalist dönem diye isimlendirilebilecek doğurganlığın arttırılmasına yönelik nüfus politikalarının uygulanmaya başladığı yeni bir döneme girilmiştir.
- Doğurganlığın kendini yenileme düzeyinin altına inme noktasına gelmesi, aynı zamanda nüfusun yaşlanma eğilimine girmiş olması, Türkiye’deki yeni doğurganlık politikasının ana çıkış noktaları olmuştur.

- Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) kapsamında **Ailenin ve Dinamik Nüfus Yapısının Korunması Programı** Eylem Planı (2015)
- Çalışanların doğuma bağlı izin ve haklarının güçlendirilmesi
- Bütün annelere “Doğum Hediyesi” programı
- Devlet memurlarının sahip olduğu babalık izni vb. hakların özel sektör çalışanlarına genişletilmesi
- Doğum izinlerinden sonra ebeveynlere çocuklarının ilkokula başlama yaşına kadar kısmi süreli çalışma hakkı getirilmesi
- Kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir kreş imkânlarının yaygınlaştırılması
- Kamu kurumlarındaki kreşler ve çocuk bakım evlerinin etkin kullanımı
- Özel sektörün sunacağı kreş hizmetlerinin yaygınlaştırılması
- Gençlerde evliliğin teşvik edilmesi amacıyla destek modelleri geliştirilmesi (örn. "çeyiz hesabı")

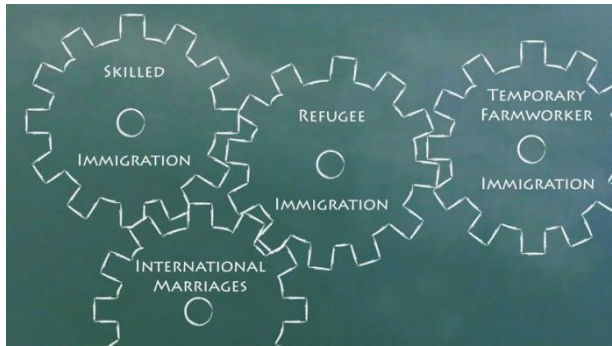
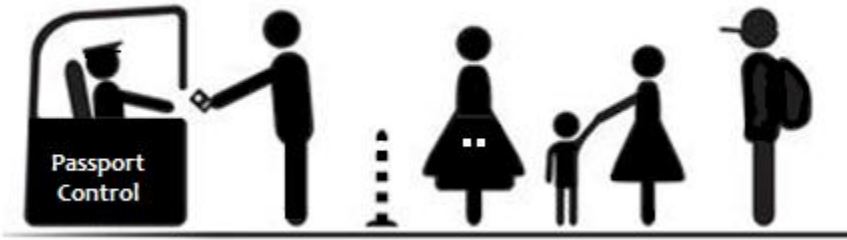
- **Gelişmiş dünyada ülke içinde nüfus hareketliliği sınırlandırılmamıştır.** Kuzey Amerika'daki Kızılderili (Yerli) grupların geleneksel olmayan rezervlere zorla yeniden yerleştirilmesi bunun istisnasını oluşturuyor.
- ABD, Avustralya, Kanada ve gelişmiş diğer ülkeler, vatandaşlarının serbest dolaşımına izin veren ve çoğu zaman teşvik eden liberal demokrasilerdir, insanlar, ekonomik avantajların veya diğer kişisel tercihlerin arayışı içinde göç etmekte özgürdür ve seçtikleri yere yerleşmektedir.
- **Bazı gelişmekte olan ülkelerde (Endonezya, Çin gibi) hükümet politikaları aracılığıyla insanlar iç göçe zorlanmış veya onların ülke içindeki hareketleri kısıtlanmıştır.**
- Endonezya'da, hükümet tarafından insanları Endonezya adasından ekonomik ve arazi teşvikleri sunarak daha az nüfuslu bölgelere taşımaya yönelik bir iç göç programı uygulanmıştır.
- Ancak zorla yeniden yerleştirme, 2000 ve 2001 yıllarında ülkede Hıristiyanlar ile Müslümanlar arasında şiddetli çatışmalara yol açmıştır. İki grup arasında var olan ve büyük ölçüde birbirini dışlayan uzun süreli yerleşim paternleri, hükümetin yer değiştirme politikalarıyla zorlanmıştır.

- Çin’de, iç göçle ilgili olarak “**kontrollü kentleşme**” diye tanımlanabilecek bir yöntem kullanılmıştır.
- Kırsal köylülerin büyük kentlere kitlesel akışından korkan Çin hükümeti, annenin bulunduğu yere “hemşerilik” kazandıran **Hukou sistemi** aracılığıyla iç göçü kontrol etmeye çalışmıştır.
- **Hemşerilik sistemi**, hemşeri olmayanların yararlanamadığı belirli yerel olanaklar [sağlık hizmetlerine erişim, ücretsiz kamu eğitimi, yasal konut ve işe daha kolay erişim] sağlamıştır.
- Sistem kapsamında, bireyler genel olarak kırsal veya kentsel işçiler olarak sınıflandırılmıştır. Tarım dışı işlerde çalışmak için kırsal alanlardan kentsel alanlara yer değiştirmek isteyen bir işçi, ilgili mercilere başvurmak zorunda kalmıştır ve göç etmesine izin verilen işçilerin sayısı sıkı bir şekilde kontrol edilmiştir.

- Çin'de bireyler hemşeriliklerini üç şekilde değiştirebilir. (1)**Kalıcı yer değiştirmelerin, yasal hemşerilik değişiklikleriyle onaylanması.** 1980'ler ve 1990'larda Çin, bir yılda çoğu kırsal kesimden kente taşınmayı içeren 18 milyon hemşerilik değişikliğine izin vermiştir. (2)**Vize ile geçici olarak yer değiştirme.** (3)**Bireylerin yasadışı yollardan göçü.** Bu yolla göç edenler gittikleri yerde sağlık hizmetleri gibi yerel hizmetlere erişemez ve yakalandıklarında hemşerilik bölgelerine geri gönderilir.
- Risklerine ve hizmetlere erişim mümkün olmamasına rağmen, binlerce insanın iş aramak için yasadışı olarak Çin'in kentsel alanlarına göç ettiği tahmin ediliyor. İç göçle ilgili kısıtlamalar, Çin'in en büyük kentlerinin büyümesini sınırlandırsa da, kırdan kente göçü engellemede başarılı olamamış, “yasadışı” iç göçü artırmıştır.
- Nüfus hareketlerine getirilen sınırlamalar, sosyal ve ekonomik eşitsizliğin artmasına ve Çin'in kentlerindeki gecekondu mahallelerinin gelişmesine de katkıda bulunmuştur, göçmenler genellikle yoksul yaşam koşullarıyla karakterize edilen yatakhanelerde ya da kentsel köylerde yaşar hale gelmiştir.
- 1990'ların sonlarından beri Çin, ekonomisini yeniden biçimlendirirken Hukou sistemini de gevşetmiş, kırdan kente göçü teşvik etmiş ve göç edenler için yasal istihdam sağlamaya başlamıştır.

- Cumhuriyetin ilk on yılında (1924-1934 döneminde), Türkiye'nin doğu bölgelerinde resmi kayıtlara göre 20 isyan meydana gelmiştir (Babuş, 2006).
- Bu bağlamda **çok sayıda insan sürgün, zorla yerleştirme, devlete bağlı gruplarla karıştırma, isyancı beylerin gücünü azaltmak için köylülerinden ayırma** gibi çeşitli yöntemlerle **doğu illerinden göç ettirilmiştir** (İçduygu vd., 2014: 117).
- Doğu'da uygulanmak istenen zorunlu göçün ve yeniden yerleştirmenin kuralları, özellikle 1926 yılında çıkarılan 885 sayılı İskân Kanunu ile belirlenmiştir.
- İskan ve zorunlu ülke içi yer değiştirme politikası, bir bakıma **Osmanlı İmparatorluğu'nda da uygulanan etnik nüfusun karıştırılması politikasının bir devamı niteliğindedir** (İçduygu vd., 2014). Osmanlı'da, farklı dinsel grupları karıştırmak için kullanılan bu politika, Cumhuriyet döneminde farklı mezhep ve etnik kökene sahip olan gruplara uygulanmıştır.
- Bir diğer zorunlu iskan-göç uygulaması, **göçebe aşiretlerin askeri, iç güvenlik ve ekonomik kaygılarla yerleşik hayata geçirilmesine ilişkin olmuştur**. En kapsamlı düzenleme 1934 tarihli ve 2510 sayılı İskan Kanunu olmuştur (Gök, 2010).

- Göç politikaları ve yasaları, göç için farklı amaçlara göre vize veya izinlere bağlı şekilde belirli göç kategorilerini tanımlar.
- Hükümetler, göç politikalarını kendi ihtiyaçlarına ve hedeflerine göre, ekonomik ve işgücü piyasası taleplerini ve demografik faktörleri göz önünde bulundurarak diğer göçmen kategorilerini de tercih ederek düzenler (Uluslararası Göç Örgütü, 2009).
- Hükümet politikalarına ilişkin 4 ana göçmen kategorisi üzerinde durulabilir: (1) Sürekli yerleşim için göç, (2) geçici işçi göçü, (3) yüksek vasıflıların göçü ve (4) aile birleşimi göçü.
- Daimi oturma izinleri, göçmenlerin ev sahibi ülkede sürekli veya sınırsız olarak yaşamalarına ve çalışmalarına izin verirken; geçici çalışma izinleri, iş sözleşmesinde belirlenen belirli bir süre için emek göçü yapıldığında uygulanır. Yüksek vasıflı göçmenlere genellikle ayrıcalıklı işlem yapılır ve onlar, kabul, kalış süresi, istihdam değişikliği ve aile bireylerinin kabulü ile ilgili daha az kısıtlamaya tabi tutulur.
- Aile birleşimi evrensel bir hak olarak kabul edilmese de göç politikaları genellikle aile üyelerinin göçmenlere ev sahipliği eden ülkeye girmesine izin veren koşulları içerir. Aile birleşimi göçü, aile bireylerinin bağımlı olarak kabul edildiği, genellikle eş ve küçük çocukları kapsar (Uluslararası Göç Örgütü, 2011a).

Nonimmigrant Visa Categories

Immigrant Visa Categories

Immigrating Based on Family

Employment-Based Immigration

Number of Visas Each Year is Limited in Some Categories

Other Immigrant Visa Categories

- 1) Vatandaş olmayanlar için entegrasyon politikaları:** Uluslararası göçmenlerin başarılı bir şekilde bütünleşmesi, hedef ülkeler için önemli bir meseledir. Birçok ülke, göçmenlerin ev sahibi topluma entegre edilmesini kolaylaştırmak için girişimlerde (göçmenleri ev sahibi ülkenin yaşamı ve kültürü hakkında eğitmek için dil eğitimi ve bilgilendirme kampanyaları gibi) bulunur. Ancak, göçmenler için entegrasyon süreci, özellikle bağımlıları için, gündelik dil ve diğer kültürel engellerin yanı sıra vatandaşlara göre daha yüksek işsizlik oranları nedeniyle her zaman kolay değildir.
- 2) Vatandaşlık politikaları:** Çoğu ülkede, göçmenleri belirli koşullar altında vatandaşlığa kabul eden yasal hükümler bulunur. Bununla birlikte, bazı ülkelerde, vatandaşlığa geçme koşulları, bazı göçmen kategorileri için aşırı derecede kısıtlayıcıdır.
- 3) Göçmenlerin geri dönüşünü kolaylaştıracak politikalar:** Birçok hedef ülke, göçmenlerin kendi ülkelerine dönüşünü teşvik etmek ve kolaylaştırmak için programlar başlatmıştır. Bunlar, geri dönüş programları ve geri dönüş göçmenlerini kendi ülkelerine yeniden entegre etme programlarını içerir.

- **Misafir işçi dönemi:** Avrupa'da 1945-1970 yılları arasında, II. Dünya Savaşının ülke ekonomileri ve alt yapıya vermiş olduğu tahribatı ortadan kaldırmayı ve yeniden yapılanmayı sağlamak için eksik olan emek arzı, üçüncü dünya ülkelerinden temin edilmeye çalışılmıştır. Göçmenlerin ev sahibi ülke ekonomilerine katkı sağladığı için dışarıdan göçü teşvik eden politikalar uygulanmıştır.
- **Aile Birleşmeleri Dönemi:** Avrupa ülkeleri 1970'li yılların başından itibaren göçü kısıtlayıcı düzenlemelere ve zorlaştırıcı uygulamalara yönelmiştir. 1973 yılında başlayan ekonomik kriz sonrasında Batı Avrupa hükümetleri, emek göçünü dramatik şekilde sona erdirmeye, talep edilebilecek göçmen sayısında kısıtlamaya, yıllık kotalar koymaya ve mevcut göçmenlerin geri dönüşleri teşvik etmeye yönelik politikalar yürütmüştür (Gençler, 2005). Kısıtlayıcı göç politikalarının istisnası aile birleşmeleri olmuştur.
- **Doğu Bloku'nun Dağılması**
- Berlin duvarının yıkılmasıyla birlikte daha önce vatandaşlarının batıya geçmesine izin vermeyen Doğu Bloku ülkeleri bu kısıtlamaları gevşetmeye başlamış, Batı Bloku ülkeleri ise doğudan oluşabilecek yoğun göç akışlarını engelleyebilmek ve kontrol edebilmek için yeni kurum ve politikalar oluşturma yoluna gitmiştir (Aykaç ve Yertüm, 2016).
- 1990 sonrası dönemde AB içinde göçe ilişkin bir ikilem yaşanmıştır. AB bir yandan demokratik değerler ve insan haklarının, diğer yandan ise milli egemenlik, güvenlik ve ekonominin bulunduğu bir platformda, uluslararası göç konusunda denge arayışına girişmiş ve bu bağlamda yaşanabilecek yeni göçleri engellemek adına önlemlerini arttırırken, mevcut göçmenlerin ev sahibi toplumla bütünleşmesi için de politikalar üretmeye çalışmıştır (Koçak ve Gündüz, 2016).

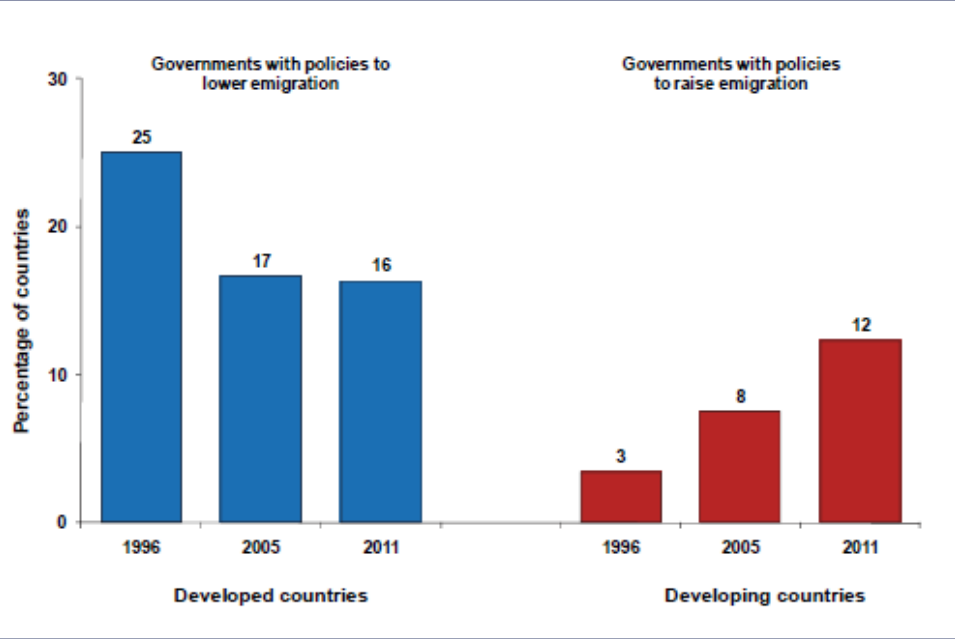
- **AB Üyesi Olmayan Ülkelerden Göç**
- **Seçici Göç: Nitelikli Çalışanların AB'ye Kabulü**
- Avrupa Birliği, birlik üyesi ülkeler dışından gelen göçmenlere yönelik olarak Avrupa'nın daha vasıflı emek göçü almasını sağlamak ve rekabet gücünü arttırmak için 2009 yılında *Mavi Kart* uygulamasına başlamıştır. Bu uygulama ile AB'nin göç politikaları dönüşüm geçirmiş olsa da, mevzuattaki katılıklar uygulamanın verimli bir şekilde işlemesini engellemiş, vasıf gerektirmeyen işlerdeki emek arzı açığının artmasına neden olmuştur. Avrupa Komisyonu 2014 yılından itibaren bu sorunların çözümü için daha kapsamlı ve verimli düzenlemelerin uygulanması için politika değişikliğini benimsemeye başlamıştır (*yeni göç politikası*). Bu yeni politika yasal göç mevzuatının yeniden ele alınmasını, birlik üyelerinde gözlemlenen emek arzı eksikliği sorununu, demografik değişimlere yönelik politikaları kapsamaktadır (Aykaç ve Yertüm, 2016).
- **Arap Baharı Sonrası Dönem**
- 2010'lu yıllarla birlikte Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da yaşanan politik olaylar ve sonuçları (Arap Baharı) Avrupa'ya göçü tetiklemiştir. AB olayların başlamasından kısa bir süre sonra birlik üyesi olmayan ülkelere göçün sıkılaştırılacağını ilan etmiş sonra, Kuzey Afrika ülkeleri ile "göç için diyalog, hareketlilik ve güvenlik" konularında karşılıklı çıkar esasına dayalı ortaklık politikaları oluşturmuştur. Bölgenin sınır güvenliğinden sorumlu birim olarak 2004 yılında kurulan Frontex (AB üyelerinin sınır ihlallerine yönelik işbirliği yönetim ajansı), 2016 yılında Avrupa Birliği Sınır ve Kıyı Güvenliği Ajansı olarak yenilenmiş ve daha etkili bir kurum haline getirilmiştir.

- AB ülkelerinin göç ve iltica politikaları kabaca iki aşamalıdır.
- Birinci, göçmen ve sığınmacı-mülteci sayısını sınırlandırmak ve müracaatçıları iltica talep etmekten caydırmak için tasarlanmış milli politikalardır.
- İkinci safha, entegre edilmiş ve koordine edilmiş bir Avrupa göç ve iltica politikasının takdim edilmesiyle başlamıştır. Göç politikalarının bu şekilde “Avrupalılaştırılması” iki ana hedef tarafından teşvik edilmiştir. Birincisi, göçmenlerin sayısında meydana gelebilecek herhangi bir ilave artışı kontrol etmek ve sınırlandırmak ve tek taraflı göç yönetiminin sebep olacağı olumsuz etkilerden kaçınmak iken, ikincisi AB’ye üye olan devletler arasındaki sınır kontrollerinin kaldırılmasına yol açacak tek bir Avrupa Pazarı’nı gerçekleştirme girişimlerine hazırlanmaktadır (Bingöl, 2006: 47).
- Özetle Avrupa Birliği ülkeleri, göç hedefi haline döndükten sonra geçici göçmen kabulüne ilişkin dışarıdan göçü özendirici politikalar uygulamıştır. Ancak, refah devletinin ekonomik krizinden ve buna paralel kapitalist dünyada yaşanan ekonomik dönüşümlerden sonra dışarıdan göçü kısıtlayıcı ve seçici politikalara yönelmiştir. Birliğin genişlemesinden sonra üye ülke vatandaşlarının serbest dolaşımını sağlayan düzenlemeler (Schengen) iç hareketliliği arttırmıştır.

- Göç, gelişmekte olan ülkeler için hem fırsatlar hem de zorluklar yaratır. Bazı göçmen gönderen ülkelerde kalkınmaya engel olabilecek *beyin göçü* denilen yüksek vasıflı insanların kaybıyla ilgili endişeler vardır.
 - Dışarıya göç seviyelerini çok yüksek olarak algılayan ülkeler, insanların göç etmesini önlemek için politikalar oluşturmuştur.
- 1. Eğitim ve istihdam olanaklarını arttırmaya yönelik politikalar:** Göçün azaltılmasına yönelik bu tür politikalar, ülkedeki eğitim ve öğretim kurumlarını güçlendirmeyi ve yurtiçindeki istihdam fırsatlarını artırmayı içermektedir.
 - 2. Çifte vatandaşlığa izin veren politikalar:** Kişinin başka bir ülkenin vatandaşlığını kazanmasıyla orijinal vatandaşlığını muhafaza etmesine izin verilip verilmeyeceği, bazı göçmenler için önemli ve bazen tercih yapmayı gerektiren bir husustur.
 - 3. Vatandaşların geri dönüşünü özendiren politikalar:** Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, nitelikli işçilerin giderek artan göçüyle karşı karşıya olan pek çok hükümet, yurtdışında yaşayan vatandaşlarının geri dönüşünü teşvik etmek için politikalar ve girişimler başlatmıştır.

4. **Diaspora ile ilgili politikalar:** Son yıllarda diaspora üyelerinin köken ülkelerinin gelişimine daha fazla katılmaları için teşvik edilmesi, hem köken ülkelerde hem de diaspora toplulukları arasında hükümetlerin gittikçe daha fazla dikkatini çekiyor.
- Birçok hükümet, ülkenin göçmenlerine ve yurtdışında yaşayan ailelerine yönelik olarak evde istihdam olanakları, sosyal veya kültürel yeniden entegrasyon fırsatları, vatandaşlık sorunları, para transferleri ve yatırımlar hakkında bilgi sağlamak ve geri dönüşleri için destek sağlamak da dahil olmak üzere çeşitli konularda yardımcı olmak için özel birimler oluşturmuştur (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi).

Government policies to influence the level of emigration, by level of development, 1996–2011

- Bazı gelişmekte olan ülkeler, dışarıya göçü yalnızca para havaleleri ya da iş gücü piyasası baskılarının hafifletilmesi aracılığıyla değil, aynı zamanda kendi diasporalarının finansal yatırımlar, ek olarak bilgi ve beceri transferi aracılığıyla kalkınmaya katkıda bulunabileceğini kabul ederek, **kalkınmayı destekleyecek bir strateji** olarak görüyor.
- Bangladeş, Pakistan, Endonezya, Tacikistan, Tayland, Ürdün, Nepal gibi ülkelerde dışarıya göçü artırmaya yönelik politikalar uygulanıyor.

Estimates of Turkish Migrants Abroad in Top 10 Destination Countries, 2007

Germany	2706232
France	197819
The Netherlands	184424
Austria	153836
United States	100325
Saudi Arabia	95752
Bulgaria	95248
Greece	66402
Switzerland	61861
United Kingdom	60110
Belgium	46324
Total (Worldwide)	4402914

Source: IOM 2008

Türkiye: Dışarıya Göç Veren Bir Ülke

(Turkey: A Country of Emigration)

- Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Mübadele Göçü
- **1950'lerden 2000'lere Türkiye'den Yurtdışına Yönelen Göç**
- Avrupa'ya Emek, Aile Birleşmesi ve Sığınma Göçü
- Avustralya'ya Kalıcı Göç
- Kuzey Afrika-Orta Doğu Bölgesi'ne ve BDT'ye Proje-Bağımlı Göç

- Türkiye: Dışarıdan Göç Alan Bir Ülke
- 1920'lerden 1990'lara Yurtdışından Türkiye'ye Yönelen Zorunlu(Etnik) Göç
- Balkanlardan Göç (Muhacirler ve Mübadiller)
- 1970'lerden 2000'lere Türkiye'ye Yönelen Düzenli ve Düzensiz Göç
- DÜZENLİ GÖÇMENLER (OTURMA İZİNLİLER)
- Profesyoneller
- Uluslararası Öğrenciler
- Emekliler
- DÜZENSİZ GÖÇMENLER
- Mekik ve Yasadışı Emek Göçü
- Geçiş (Transit) Göçü
- Sığınmacılar ve Mülteciler

Yıl/Dönem	Gelen Sayısı	Geldiği Yer
1922-1938	384000	Yunanistan
1923-1945	800000	Balkanlar
1933-1945	800	Almanya
1988	51542	Irak
1989	345000	Bulgaristan
1991	467489	Irak (I.Körfez Savaşı)
1992-1998	20000	Bosna
1999	17746	Kosova
2001	10500	Makedonya
1922-2001	2097077	Bütün Yerler
2011-2016	2748858	Suriye

İskân Kanunu **1934** ve **2006**

Cenevre Sözleşmesi **1951**
Mülteci Statüsüne İlişkin Ek Protokol **1967**

İltica Yönetmeliği **1994**

Yabancıların Taşınmaz Edinimine İlişkin Kanun **2012**

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu **2013**
Geçici Koruma Yönetmeliği **2014**

Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine İlişkin
Yönetmelik **2016**

- Ulus-devlet inşası sürecinin yaşandığı 1923-1950 yılları arasında Türkiye’de nüfus hareketleri iki temel olguyu içermiştir (İçduygu vd., 2014):
- (1) Müslüman olmayan nüfusun yurtdışına göçü,
- (2) Modern Türkiye’nin sınırları dışında kalmış ve önceden Osmanlı toprakları olan ülkelerdeki Türk ve Müslüman nüfusun Türkiye’ye göçü.
- 1934 İskan Kanunu Madde 3: *"Türkiye’de yerleşmek maksadile (amacıyla) dışarıdan, münferiden (tek başına) veya müçtemian (toplu halde), gelmek isteyen Türk soyundan meskûn veya göçebe fertler ve aşiretler ve Türk kültürüne bağlı meskûn kimseler, işbu kanunun hükümlerine göre Dahiliye Vekilliğinin (İçişleri Bakanlığı) emrile kabul olunurlar. Bunlara muhacir (göçmen) denir. Türkiye’de yerleşmek maksadile olmayıp bir zaruret ilcasile (zorunluluğun zorlamasıyla) muvakkat (geçici) oturmak üzere sığınanlara (mülteci) denir"*.
- 1934 İskan Kanunu’nun getirdiği düzenlemeyle hem “Türk soyundan olan ve Türk kültürüne bağlı olanların” Türkiye’ye göçmen/mülteci olarak gelebilmelerini kolaylaştırmak hem de bu tanıma uymayanların göçmen/mülteci olarak ülkeye gelişlerini önlemek hedeflenmiştir.

İSKÂN KANUNU

Kanun No. 5543

Kabul Tarihi : 19/9/2006

BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı; göçmenlerin, göçebelerin, yerleri kamulaştırılanlar ile milli güvenlik nedeniyle yapılacak iskân çalışmalarını, köylerde fiziksel yerleşimin düzenlenmesine ilişkin uygulamaya esas şartları ve alınacak tedbirleri, iskân edilenlerin hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Kanun; yurt dışından gelen göçmenlerin, yerleri kamulaştırılanların, göçebelerin ve milli güvenlik nedeniyle yerlerinin değiştirilmesine karar verilenlerin iskânı ile köylerin toplulaştırılmasına ve fiziksel yerleşimin düzenlenmesine ilişkin uygulamaya esas alınacak tedbirlere dair hükümleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Kanuna göre;

- a) Tarımsal iskân: Bir aileye projesinde öngörülen miktarda tarım arazisi, işletme binası, konut, irat hayvanı, araç, gereç, tezgah ve kredilerden bir veya birkaçının verilmesiyle yapılan iskândır.
- b) Tarım dışı iskân: Bir aileye projesinde öngörülen miktarda arsa, konut, araç, gereç, tezgah ve kredilerden bir veya birkaçının verilmesiyle yapılan iskândır.
- c) Fiziksel yerleşim: Bir aileye, yerleşim yerinin elverişsizliği nedeniyle köylerin nakledilmesi veya dağınık yerleşim birimleri ve afet sonucu parçalanmış köylerin toplulaştırılması amacıyla veya köy gelişme alanından ihtiyaçlılara yapılacak arsa satışından sonra Bakanlıkça belirlenecek kredi miktarı üzerinden verilecek kredi desteğiyle yapılan iskândır.
- ç) Göçebe: Yerleşik tarımsal faaliyetler dışında kalmış, sabit ve daimi bir konuta bağlı olmadan geçimlerini göçer hayvancılıkla sağlayan, tabiat ve iklim şartlarına göre yurt içinde yaylak ve kışlaklar arasında göçen, bu hayat tarzını kadimden beri sürdüren, aralarında hısımlık ilişkileri bulunan ve hayvancılık faaliyetlerini bir grup halinde yürüten Türk vatandaşlarıdır.

d) Göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.

e) Serbest göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip, Devlet eliyle iskân edilmelerini istememek şartıyla yurda kabul edilenlerdir.

f) İskânlı göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, özel kanunlarla yurt dışından getirilen ve bu Kanun hükümlerine göre taşınmaz mal verilerek iskânları sağlananlardır.

g) Münferit göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yurdumuza yerleşmek amacıyla bir aile olarak gelenlerdir.

ğ) Toplu göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, iki ülke arasında yapılan anlaşmaya göre yurdumuza yerleşmek amacıyla toplu olarak gelen ailelerdir.

- Madde 30: İkamet izni çeşitleri
- Kısa dönem ikamet izni
- Aile ikamet izni
- Öğrenci ikamet izni
- Uzun dönem ikamet izni
- İnsani ikamet izni
- İnsan ticareti mağduru ikamet izni
- Vatansız Kişiler
- Uluslararası Koruma
- Mülteci
- Şartlı mülteci
- İkincil koruma
- *Geçici Koruma*

İkincil koruma

MADDE 63 –

- (1) Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;
 - a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,
 - b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
 - c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak,olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Geçici Koruma ve Uluslararası Korumaya İlişkin Diğer Hükümler

Geçici koruma

MADDE 91 –

- (1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.
- (2) Bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

- 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, Suriyelilerin toplu olarak Türk vatandaşlığına alınmasına olanak veren bir hüküm içeriyor.

TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU

Kanun Numarası : 5901
 Kabul Tarihi : 29/5/2009
 Yayımlandığı R. Gazete : Tarih: 12/6/2009 Sayı : 27256
 Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 48

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması

MADDE 10 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.

Başvuru için aranan şartlar

MADDE 11 – (1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda;

- Kendi millî kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak,
- Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,
- Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,
- Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak,
- İyi ahlak sahibi olmak,
- Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,
- Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,
- Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak, şartları aranır.

(2) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda, yukarıda sayılan şartlarla birlikte, taşıdıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartı da aranabilir. Bu takdirin kullanılmasına ilişkin esasların tespiti Bakanlar Kurulunun yetkisindedir.

Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller

MADDE 12 – (1) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla

Bakanlığın teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ile aşağıda belirtilen yabancılar Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

- Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler.
- Vatandaşlığa alınması zarurî görülen kişiler.**
- Göçmen olarak kabul edilen kişiler.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yabancılar ve Uluslararası Korumaya İlişkin Ortak Hükümler

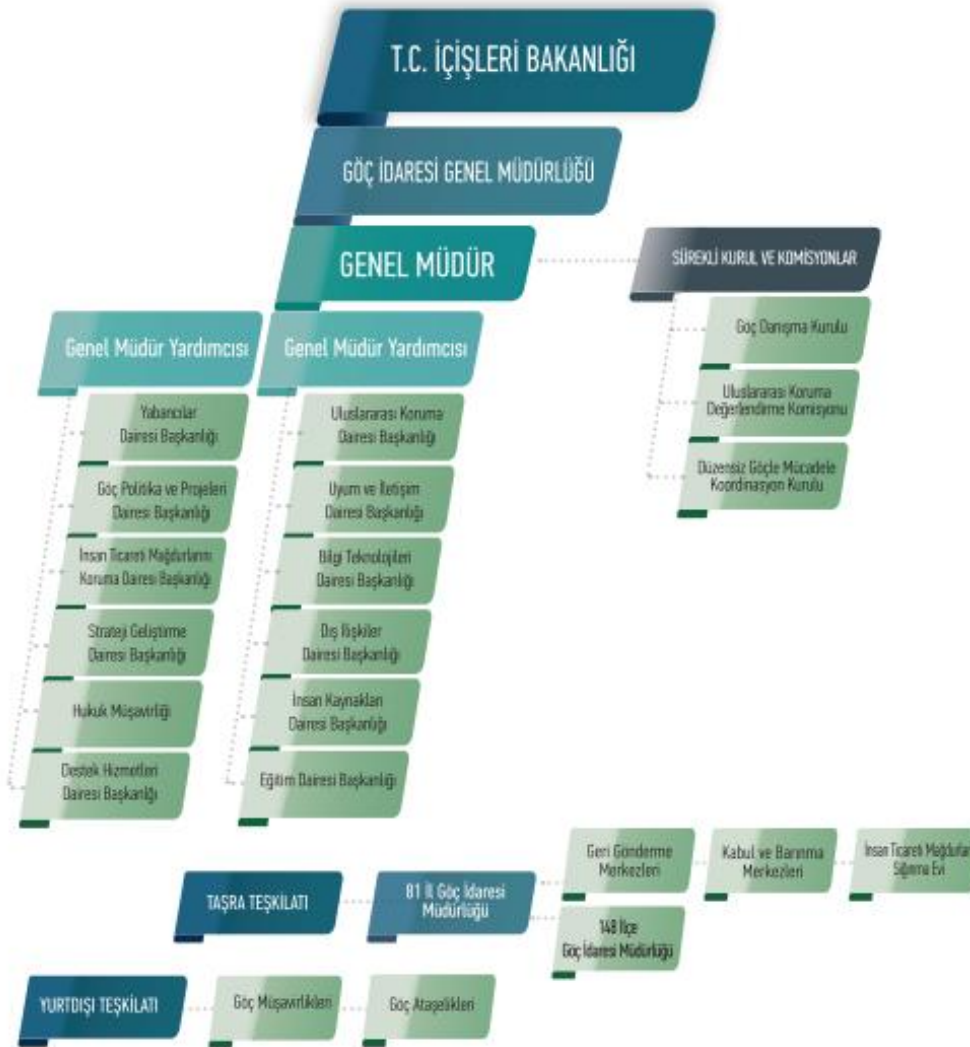
Uyum

MADDE 96 –

- (1) Genel Müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir.
- (2) Yabancılar, ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslara katılabilir.
- (3) Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma gibi konularda kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri Genel Müdürlükçe kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapılarak yaygınlaştırılır.

- Göçe ilişkin Türkiye'nin kurumsal söyleminde asimilasyondan uyumlaştırmaya (harmonization) doğru kavramsal bir değişim yaşanıyor.
- Uyumlaştırma, asimilasyon veya entegrasyon değildir.

- Göçmenler ile ev sahibi toplum arasındaki karşılıklı anlayıştan kaynaklanan, gönüllü ve göçmen odaklı bir uyumdur.
- Vurgu, uyumlaştırma sürecinin çift taraflı aktif etkileşimine, dönüştürücü ve gönüllü olma niteliklerindedir.

1. Türkiye’nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek
2. Göç alanında strateji belgeleri ile program ve uygulama belgelerini hazırlamak
3. Kitlemel akın durumunda uygulanacak yöntem ve tedbirleri belirlemek
4. İnsani mülhazalarla toplu hâlde Türkiye’ye kabul edilecek yabancılar ile bu yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalışlarıyla ilgili usul ve esasları belirlemek
5. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının önerileri çerçevesinde, Türkiye’nin yabancı işgücü ihtiyacına ilişkin esasları belirlemek
6. Yabancılara verilecek uzun dönem ikamet iznine ilişkin şartları belirlemek
7. Göç alanında yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği ve bu alandaki çalışmaların çerçevesini belirlemek
8. Göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak

- Aykaç, M., Yertüm, U. (2016). Avrupa Birliği göç politikalarının gelişimi: Misafir işçi kabulünden sığınmacı akınına. *Sosyal Siyaset Konferansları* 70, 1-29.
- Babuş F. (2006). *Osmanlı'dan Günümüze Etnik-Sosyal Politikalar Çerçevesinde Göç ve İskan Siyaseti ve Uygulamaları*. İstanbul: Ozan Yayıncılık.
- Demeny, P. (2003). *Population Policy: A Concise Summary*. Population Council, Policy Research Division, 173.
- Devlet Planlama Teşkilatı-DPT (2001). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Nüfus, Demografi ve Göç Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: DPT.
- Duben, A., Behar, C. (1996) *İstanbul Haneleri: Evlilik, Aile ve Doğurganlık, 1880-1940*. İstanbul: İletişim.
- Eryurt, M.A.; Beşe -Canpolat, Ş.; Koç, İ. (2013). Türkiye'de nüfus ve nüfus politikaları: Öngörüler ve öneriler. *Amme İdaresi Dergisi*, 46(4), 129-156.
- Eurostat (07.04.2018). Statistics Explained on Population. <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population>
- Gençler, A. (2005). Avrupa Birliği'nin göç politikası. *İ.Ü. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 49, 173-197.
- Gök, S. (2010). Tek Parti Döneminde Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da iskan politikaları. *Tarih Dergisi*, 50 (2009/2), 171-220.
- Hardee, K., Feranil, I., Boezwinkle, J., & Clark, B. (2004). *The policy circle: A framework for analyzing the components of family planning, reproductive health, maternal health, and HIV/AIDS policies*. (POLICY Working Paper Series 11). Washington, DC: The Futures Group International.
- Institut National d'Études Démographiques- INED (5.4.2018). Politique de Population. Lexique. <https://www.ined.fr/fr/lexique/politique-de-population/>
- İçduygu, A., Erder, S., Gençkaya, Ö.F. (2014). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere*. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi.

- Kırdar, M.G.; Dayıoğlu-Tayfur, M.; Koç, İ. (2011). *The Effect of Compulsory Schooling Laws on Teenage Marriage and Births in Turkey*. Bonn: Institute for the Study of Labor-IZA Discussion Paper No. 5887.
- Koç, İ., Eryurt, M.A., Adalı, T., Çağatay, P. (2010), *Türkiye'nin Demografik Dönüşümü: Doğurganlık, Aile Planlaması, Anne-Çocuk Sağlığı ve Beş Yaş Altı Ölümlerdeki Değişimler: 1968-2008*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- Koçak, O., Gündüz, R.D. (2016). Avrupa Birliği göç politikaları ve göçmenlerin sosyal olarak içerilmelerine etkisi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 12, 66-91.
- May, J.F. (2012). *World Population Policies: Their Origin, Evolution, and Impact*. New York: Springer.
- United Nations, (2013). *World Population Policies 2011*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division ST/ESA/SER.A/327.
- Van De Kaa, D.J. (1999). Europe and Its Population: The Long View. In D. van De Kaa, H. Leridon, G. Gesano and M.Okolski (Eds.), *European Populations: Unity in Diversity*(pp.1-49). Dordrecht: Springer.
- Weeks, J.R. (2002). *Population: An introduction to concepts and issues*. Belmont: Wadsworth / Thomson Learning.
- Yüceşahin, M.M.; Adalı, T.; Türkyılmaz, A.S. (2016). Population policies in Turkey and demographic changes on a social map. *Border Crossing*, 6(2),240-266.

